

VISIE

BLAD MET EEN MENING VOOR EEN WERELD IN BEWEGING

menopauze op de werkvloer

André Decoster
(KU Leuven)
Hoe ernstig is het
begrotingstekort?

ACV-voorzitter
Marc Leemans
'Blij dat Vivaldi
er was'

Uit ervaring
Op de achter-
bank bij de
taxichauffeur

Antwerpen
OKRA op solidaire
fietstocht
in Bangladesh

Welvaartsvastheid Sociale uitkeringen en pensioenen verhogen op 1 januari

In januari volgt de laatste stap in het federale meerjarenplan om enkele minimumuitkeringen op te krikken bovenop de indexering. Zo zal onder andere het minimumpensioen voor werknemers met 2,08 procent stijgen. Dat brengt het minimum voor alleenstaanden met een volledige loopbaan van 45 jaar op 1.738,55 euro bruto per maand. Verder stijgen de werknemerspensioenen boven de minima die in 2019 zijn ingegaan met twee procent. In mei krijgen alle gepensioneerden in het werknemersstelsel ook nog 2,55 procent meer vakantiegeld.

Voor zieken, invaliden en slachtoffers van een beroepsziekte of arbeidsongeval is er eveneens goed nieuws. Het loonplafond waarop het pensioenbedrag wordt berekend verhoogt opnieuw met 1,1 procent voor nieuwe gevallen. De inhaalpre-

mie voor invaliden zonder gezinslast stijgt in 2024 nog eens met 5 euro. Dat wordt in mei uitbetaald. Hoofd van de ACV-studiedienst Chris Serroyen vindt de verhogingen een positieve zaak, maar ziet ook dat de regering niet alle gemaakte beloftes nakomt. 'Van de aangekondigde verhogingen voor 1 januari 2024 bleef alleen een beperktere verhoging van het minimumpensioen over. Aangekondigd was een verhoging met 2,65 procent, maar dat werd nu toch nog teruggeschroefd. De andere aangekondigde verbeteringen werden om budgettaire redenen geschrapt, zoals de 40 miljoen euro die gepland was voor het optrekken van de minima voor volledig werklozen.' ■

~ De uitgebreide lijst met alle verhogingen die op 1 januari ingaan, vind je op www.visie.net

Lompen

Het lijkt alsof je tegenwoordig gehuld in lompen bij je arts of tandarts moet verschijnen om nog aanspraak te kunnen maken op een verhoogde tegemoetkoming. Het artsensyndicaat BVAS stelde recent dat er te veel 'zozegde armen' zijn met dat statuut: gepensioneerden met een groot vermogen maar een klein pensioen. Op basis van dat lage pensioen onterecht – minder voor gezondheidszorg. We hoorden ook een tandarts zich uitlaten over mensen met een verhoogde tegemoetkoming die wonen in een mooi appartement en rijden met een luxewagen.

~ Foto Belga

Het is correct dat we bij gebrek aan een vermogenskadaster niet op ieders

financiële situatie een volledig zicht hebben. Er zullen dus vast en zeker mensen zijn die minder moeten betalen voor hun (tand)artsbezoek terwijl ze eigenlijk geen gunsttarief nodig hebben. Gegarandeerd kent u ook zo'n verhaal. De verklaring is simpel: wie het systeem verschalkt, pakt daar al eens graag mee uit. Wie moeite heeft om de eindjes aan mekaar te knopen, is gewoon blij dat de huisarts één in plaats van vier euro kost en geeft daar doorgaans geen ruchtbaarheid aan.

Het stoot me bovendien tegen de borst dat de verhoogde tegemoetkoming wordt gezien als een maatregel enkel voor de écht armen. Het is omgekeerd: een goede sociale zekerheid zorgt voor vangnetten waardoor mensen niet in armoede

terecht komen omdat ze hun doktersrekeningen niet kunnen betalen. En dus moeten kiezen tussen een mooi appartement of een mooi gebit. We weten uit onze studies ook dat de mensen die net te veel verdienen om in aanmerking te komen voor de verhoogde tegemoetkoming, het moeilijk hebben om hun medische rekeningen te betalen. Er zijn niet te veel mensen die de verhoogde tegemoetkoming krijgen, maar wellicht eerder te weinig. ■

Luc Van Gorp,
voorzitter CM

Waarom doemberichten over het Belgische begrotingstekort hysterisch zijn

Terwijl Europese leiders zich opmaken om de nieuwe begrotingsregels vast te leggen waaraan lidstaten zich moeten houden, vrezen vakbonden en middenveldorganisaties een terugkeer van het draconische besparingsbeleid uit het vorige decennium. Heeft Europa dan niets geleerd uit haar fouten?

→ Tekst **Simon Bellens**

→ Foto **Anneleen Van Kuyck**

BIO

ANDRÉ DECOSTER is hoogleraar aan de KU Leuven en als econoom gespecialiseerd in publieke financiën. Momenteel leidt hij een onderzoeksproject dat de vermogensongelijkheid in België voor het eerst gedetailleerd in kaart zal brengen.

Op de Europese top van 12 december moeten ministers uit alle lidstaten het nieuwe Europese begrotingskader overeenkomen. Nadat de Europese Commissie minder streng was voor nationale begrotingstekorten en olopemde schulden tijdens de COVID-19-pandemie en de door oorlog aangedreven energiecrisis, zou ze de teugels nu weer strakker aantrekken. Op dezelfde dag trekken vakbonden uit heel Europa daarom door de Brusselse straten met één boodschap: geen versmachtende begrotingsdiscipline.

De zogeheten Maastrichtnormen – een maximaal begrotingstekort van drie procent van het bruto binnenlands product (bbp), en een overheidsschuld onder de 60 procent – zijn er nog steeds. Bovendien moet er een uitgavennorm komen, die bepaalt dat de overheidsuitgaven niet sneller mogen groeien dan de groei op lange termijn. De schrik voor verplichte besparingen, in het bijzonder in de sociale uitgaven voor pensioenen en de gezondheidszorg, zit er flink in.

Maar zo'n vaart hoeft het niet te lopen, denkt econoom André Decoster. 'Het begrotingskader dat in 2010 ontstond na de financiële en staatsschuldencrisis was een grove fout. Maar de EU heeft geleerd uit haar fouten.'

Waar zit het verschil met dertien jaar geleden?

DECOSTER → 'Om te beginnen was Europa slim genoeg om de afspraken over toelaatbare tekorten on hold te zetten tijdens de coronacrisis. De meeruitgaven die toen gemaakt zijn, tellen niet mee. Dat toont een veranderde mentaliteit. Europa staart zich niet meer blind op die limieten van 60 en drie procent.'

'De nieuwe uitgavennorm kijkt alleen naar de uitgaven, laat lidstaten vrij om te bepalen hoe ze inkomsten vergaren, en houdt rekening met de gemiddelde groei over een periode van tien jaar. Dat zorgt voor meer stabiliteit. Bovendien wil de Commissie het begrotingstraject meer op maat van de lidstaat invullen, al is het nog onduidelijk hoe dat in de praktijk zal gaan.

Ik zou de nieuwe regelgeving dus niet bekijken als een terugkeer naar het besparingsbeleid.'

'Het gevaar is alleen dat die Europese begrotingsgrenzen in eigen land politiek misbruikt worden. Partijen zoals N-VA grijpen ze aan om de regering te betichten van wanbeleid. Wat niet zo is.'

Hoeveel zorgen moeten we ons dan maken over het Belgische begrotingstekort? Volgens de vooruitzichten van de Europese Commissie stijgt dat naar vijf procent van het bbp in 2025, flink meer dan toegestaan.

DECOSTER → 'Er is geen hard criterium om te zeggen welk tekort en welke overheids-schuld haalbaar zijn. Het doet er niet toe of je de slechtste leerling van de klas bent, het is geen ranking van een voetbalcompetitie. Japan heeft een overheidsschuld van 200 procent, maar kan nog altijd geld lenen op de financiële markten. Wij gaan nu naar 108 procent van het bbp in 2025. De vraag is wanneer die financiële markten ongerust worden, maar dat is de irrationele

psychologie van de vrije markt. Is dat bij 130 procent? Bij 300 procent? De markten kijken niet alleen naar de tekorten, maar ook naar de geloofwaardigheid van de regering. Gek genoeg beïnvloeden we die ongerustheid door zelf te panikereren.'

'Onze schuld stijgt wel, maar explodeert niet. Zolang de intrest die we moeten betalen om onze tekorten te financieren lager ligt dan de economische groei, is het probleem beheersbaar. Niettemin kent België een onevenwicht tussen de groeiende uitgaven en de beschikbare inkomsten. Vooral door de gezondheidsuitgaven, dankzij de technologische vooruitgang, en de pensioenen. Een ernstig politiek debat over hoe je de stijgende sociale uitgaven financiert, juich ik toe.'

Hoe moet die financiering eruitzien?

DECOSTER → 'Ik denk dat mensen bereid zijn om te betalen voor gezondheidszorg, en als we dat samen willen doen, moeten we zorgen dat de inkomsten voor de sociale zekerheid volgen. Als we dan niet willen dat ons tekort oloopt en niet te afhankelijk willen zijn van de financiële markten, zie ik maar één oplossing: zorgen voor een financiering die ruimer is dan sociale bijdragen op arbeid. Er moet, met andere woorden, een sociale bijdrage komen uit vermogensinkomsten. Dan betalen we ons sociale systeem zelf.'

'Vanuit dat opzicht vind ik het mislukken van een fiscale hervorming een grote, gemiste kans van de federale regering. Dat leek op het laatst een forse, peperdure lastenverlaging, zonder dat er inkomsten uit vermogen tegenover stonden. Dat dreigt onze geloofwaardigheid op de financiële markten wel aan te tasten.'

Als we dus geen hogere lasten op arbeid willen, en niet willen afhangen van de irrationaliteit van de financiële markten, maar wel bereid zijn om de gezondheidszorg en pensioenen collectief te dragen, dan moet er een vermogensinkomstenbelasting komen.

DECOSTER → 'Absoluut. Arbeidsinkomen staat voor ongeveer 65 procent van ons nationaal inkomen. Voor de overige 35 procent is er dus nog marge. Overigens gaat er steeds minder van de gecreëerde meerwaarde naar lonen. Reden te meer om naar vermogen op te schuiven.' ■

Vorige week begon in Dubai de 28ste COP rond de klimaatverandering. 197 landen hun afgevaardigden in om een volgende stap te zetten in de aanpak van de globale opwarming van de aarde.

Er zijn al veel wetten, onderzoeken en politieke afspraken. Toch zijn we er nog lang niet. De betoging vorige zondag zette dat nog eens goed in de verf.

→ **Peter Wouters, Voorzitter beweging.net**

Dubai is niet ver van mijn bed

Ook wij hebben opgeroepen om deel te nemen. Zowat alle partnerorganisaties hebben hun achterban ingelicht over het belang van daadkrachtig klimaatbeleid. De steun komt intussen ook uit de Klimaatzaak, die voor de rechtbank gelijk kreeg voor haar protest tegen te zwak klimaatbeleid. Zoveel draagvlak, zul je zeggen, dat zal de zaak wel vooruit helpen.

Toch niet. Eigenlijk ben ik ongerust. Ik stel vast dat het draagvlak onder druk staat. We worden met z'n allen bestookt met berichten over de onhaalbaarheid, de onbetaalbaarheid, de verzwakking van de economie, de kosten. Sommigen gaan nog verder. Ze spreken van 'klimaatysterie', wijzen de noodzaak voor maatregelen af of ontkennen de feitelijke opwarming. De redenen daarvoor zijn soms politiek, soms uit angst, heel soms uit onwetendheid. Dat zijn echter berichten die het goed doen op de sociale media en die zelfs verschijnen in politieke partijprogramma's. De klap op de vuurpijl was de reactie van onze Vlaamse minister van Omgeving Zuhair Demir (N-VA) op de veroordeling in beroep door de rechter. Let goed op: ze protesteert tegen het protest op haar beleid door te stellen dat het enkel aan haar is om beleid te voeren. En dat men daar niet mag over protesteren. Begrijp wie kan?

Met al die berichten dreigen we de kern uit het oog te verliezen. Kort gezegd: we zullen onze wijze van productie, energiegebruik en wonen drastisch moeten veranderen. Omdat de aarde onze huidige manier van werken niet aankan. Wij willen dat iedereen die omslag kan maken en kunnen daarbij niet verdragen dat de kwetsbaarste

mensen nogmaals achterstand oplopen.

Vergis u niet: dit is een ontwikkeling die iedereen aangaat. Wij vechten voor een ondersteuningsbeleid voor elke groep, op maat van hun behoeften. Aan die behoeften moeten duidelijk tegemoet gekomen worden, zodat we samen de veranderingen kunnen maken: de kopgroep, de volgers en ook de achterblijvers.

Sociaal rechtvaardig klimaatbeleid, noemen wij dat. Dat gevoel van rechtvaardigheid moet het draagvlak sterk houden en zorgen dat iedereen mee is. Er zijn al mooie inspanningen gebeurd: steun voor moderne energiebronnen, andere regels voor bouwen en verbouwen, ontwikkeling van nieuwe technologie, afbouw steun aan fossiele energie ...

Iedereen in de beleidswereld accepteert vandaag dat het klimaatbeleid sociaal rechtvaardig moet zijn, dat is alvast mee onze verdienste. Nu nog doordringen in alle levensdomeinen en zorgen dat elke groep mee de omslag kan maken.

Dat is onze eis naar aanleiding van die COP 28. Ook al is Dubai ver weg, dit is geen ver-van-ons-bed-show. Ook hier kennen we steeds vaker extreem droge of extreem natte periodes. Elke dag zien we in onze woningen, op ons werk en in heel de wereld wat er allemaal zal veranderen in de komende tien jaren. Wij willen dat al onze regionale regeringen goed samenwerken om ons met het juiste beleid vertrouwen te geven in die verandering. Als ze dat niet kunnen, moet het klimaatbeleid opnieuw federaal en moet het middenveld mee aan tafel. Dit is te belangrijk. ■

1.

EXPO

IJzersterke geschiedenisles

Sinds 1 december kun je in het Industriemuseum in Gent een unieke inkijk krijgen in de metaalindustrie. Tijdens een bezoek aan *Ferro non ferro* ontdek je unieke stukken en machines, van mineralen en ertsen uit Congo, tot een gietvorm voor de iconische Coca-Colaflessen en de eerste lasrobot van Volvo Gent. Naast talrijke verhalen en boeiende weetjes zijn er elke zondagvoormiddag vakmensen aan het werk, terwijl ze de zware machines aanvuren en vertellen over hun loopbaan in de metaalindustrie.

~ www.industriemuseum.be

2.

THEATER

Sprookje tegen armoede

Theatergroep Motus brengt in de komende weken een hedendaagse en muzikale vertelling van *Het meisje met de zwavelstokjes* naar verschillende cultuurcentra. Daarin moet de jonge Isabelle het hoofd boven water zien te houden na het overlijden van haar beide ouders.

De opbrengst van de voorstelling gaat integraal naar verschillende armoedeorganisaties.

~ Info en tickets www.theatergroepmotus.be

Breintrein

						6		
3	7	1						
9			3					7
		6	9	5			8	
7	4				6			
5	2					7		9
		2		8				
			6			4		5
6	7	5	1					

Arbeidsvoorwaarden

Mogelijke sociale dumping op onderzoeksschip Belgica

De Belgica, het oceanografisch onderzoeksschip van de federale overheid, lijkt in het oog van een spreekwoordelijke storm te zitten. Zo merkte het schip al een tijdje in geen enkele haven meer aan, 'waarschijnlijk om inspectie te vermijden', weet Kurt Callaerts, algemeen sectorverantwoordelijke Maritiem-Luchtvaart bij het ACV. De voornamelijk Letse bemanning aan boord zou immers aan schimmige arbeidsvoorwaarden tewerkgesteld worden. Volgens Letse vakbonden wordt de bemanning niet correct betaald en ontbreken de juiste documenten.

De Franse rederij Genavir, die het schip beheert in opdracht van de Belgische overheid, overtreedt zo het Maritiem Arbeidsverdrag. Dat werd in 2006 door de Internationale Arbeidsorganisatie gesloten om

werknemers in de zeescheepvaart te beschermen. 'Eigenlijk vaart het schip en haar bemanning te allen tijde onder het Belgisch arbeidsrecht, ongeacht de nationaliteit van de werknemers aan boord.' Bij eventuele inspectie in een niet-Belgische haven riskeert het onderzoeksschip nu een vaarverbod. Maar momenteel lijkt het schip in geen enkele haven aan te meren, mogelijk om inspectie te vermijden.

'Niet-correcte uitbetaling van de lonen is voldoende om een schip te beletten uit te varen. Bij meerdere inbreuken kan het zelfs aan de ketting worden gelegd', aldus Callaerts. 'Pas als het schip in regel is, mag het weer uitvaren. De regering moet nu dit probleem zo snel mogelijk aanpakken. We vragen met aandrang dat de bevoegde ministers de sociale dumping op de Belgica een halt toeroepen.' ■

Onze maatschappij is erg gericht op ikkigheid, maar verbinding is net essentieel om jezelf goed te voelen.

~ PSYCHIATER DIRK DEWACHTER

sprak zich in *De Wereld van Sofie* op Radio 1 kritisch uit over de overdreven focus op zelfzorg. Hij is ervan overtuigd dat we de verbinding met anderen en het collectieve niet uit het oog mogen verliezen.

CONGRES Duurzaamheid voorop

Eind vorige maand vonden twee congressen van ACV-vakcentrales plaats. ACV-CSC METEA bracht 600 werknemersvertegenwoordigers uit de metaal- en textielindustrie samen voor discussie over een duurzame en rechtvaardige klimaattransitie. Ook bij ACVBIE (bouw - industrie & energie) bracht 600 militanten samen onder de vlag 'Duurzaam verdergaan'. In de volgende nummers van *Visie* en op www.visie.net komen we daarop terug. ■

Doktersbezoek

Verhoogde tegemoetkoming

Binnenkort maken meer mensen automatisch aanspraak op een verhoogde tegemoetkoming. Alleenstaanden of mensen die alleen samenwonen met een ouder, kind, broer of zus moeten niet langer zelf nagaan of ze recht hebben of de eerste stap zetten voor de aanvraag. Vanaf 1 januari 2024 mogen artsen buiten het ziekenhuis ook geen supplementen meer doorrekenen aan patiënten met een verhoogde tegemoetkoming. ■

HET CIJFER

49 %

Plastic blijft de minst gerecycleerde afvalcategorie in ons land. Volgens Statbel wordt met 49 procent slechts de helft van al het plasticafval gerecycleerd. Dat is wel een verbetering in vergelijking met twintig jaar geleden. Toen werd maar een kwart van het plastic gerecycleerd. In totaal wordt tegenwoordig 80 procent van al het verpakkingsafval gerecycleerd.

je vertrouwde audioloog blijft

WELKOM BIJ AUDIKA HOORCENTRUM

Audika heeft de fakkels van Goed hoorcentrum overgenomen

Maak een afspraak voor een gratis hoortest of vrijblijvend advies via 0800 30 929 of www.audika.be/goed-hoorcentrum

Audika, hou van je oren

partner van Goed

'Als ik zie wat er de afgelopen jaren allemaal is gebeurd, dan ben ik blij dat Vivaldi er was'

Op 1 januari legt Marc Leemans zijn mandaat als voorzitter neer, maar hij blijft aan het werk voor het ACV. 'Dat ik nu afscheid kan nemen als voorzitter van het ACV is een speling van het lot. Toen ik afstudeerde aan de sociale school, kon ik ook beginnen in een verzekeringskantoor of een groothandel in vis. Ook waardevol werk, maar wel iets heel anders.'

→ Tekst Nils De Neubourg en An-Sofie Bessemans → Foto's Guy Puttemans

Deze maand zwaait u af als voorzitter van het ACV. Hoe voelt u zich?

MARC LEEMANS → 'Zeer dankbaar. Onze vakbond is geen doordeweekse vereniging: afgevaardigden en collega's delen dezelfde drijfveren en belangen. Het is dankzij die groepsgeest dat we tot analyses en actie komen. En alles daartussen. Ik ben blij omdat ik weet dat het werk wordt voortgezet door vele en goede handen.'

'Trouwens, dat ik nu afscheid kan nemen van het voorzitterschap van het ACV is ook een speling van het lot. Want toen ik afstudeerde aan de sociale school, kon ik ook beginnen in een verzekeringskantoor of een groothandel in vis. Ook waardevol werk, maar wel iets heel anders natuurlijk.'

U geeft het stokje door na twaalf jaar. Wat is er veranderd in die tijd?

LEEMANS → 'In die twaalf jaar hebben we een aantal grote crisissen gekend. Er was de financiële crisis en haar lange nasleep. Er was de covidcrisis. Er is de energiecrisis. Al bij al hebben we ons daar in België relatief goed doorgeslagen. Ons maatschappelijk bouwsel is overleefd dankzij systemen als de tijdelijke werkloosheid, een bijpassing van het inkomensverlies, de index ... Onderschat die verdienste niet, want een crisis doorstaan is allermintst vanzelfsprekend. Kijk naar de gele hesjes in Frankrijk. Daar zie je grote stukken van het

land ontvolken: mensen vinden er geen werk meer, het sociaal weefsel valt uiteen.'

'Wat me de voorbije jaren vooral opviel is de individualisering van onze samenleving. Mensen denken soms dat ze alles op eigen houtje kunnen. Ze voelen zich sterk met een salariswagen, een cafetariaplan ... Dat is hun recht. Maar als het misloopt, je werkgever wil van je af, je wordt ziek of je privéleven eist meer van je tijd, dan ontdekken we de waarde van de sociale zekerheid of van een vakbond. Niet uit solidariteit, maar uit eigenbelang.'

Mensen denken soms dat ze alles op eigen houtje kunnen. Maar als het misloopt, ontdekken ze de waarde van de sociale zekerheid.

→ MARC LEEMANS

In de jaren van het voorzitterschap heeft u één keer een interprofessioneel akkoord kunnen onderhandelen. Hoe komt dat?

LEEMANS → 'Er is maar één interprofessioneel akkoord onder die noemer afgesloten. Maar er zijn wel heel veel nationale sociale akkoorden onderhandeld. We hebben het prehistorische onderscheid tussen arbeiders en bedienden stevig

afgebouwd in een historisch akkoord. Er zijn stevige verhogingen van het minimumloon en de pensioenen afgesproken. Landingsbanen zijn uitgebreid, de fietsvergoeding is veralgemeend. Net zoals er in de Nationale Arbeidsraad, in de sectoren en in bedrijven honderden cao's zijn afgesloten.'

'Over één essentieel onderdeel van het nationaal sociaal overleg konden we echter geen akkoorden sluiten: loonsverhogingen voor iedereen. Dat verwijt ik aan de regering-Michel, die met de loonnormwet de lonen heeft geblokkeerd, ook nu nog. Het gevolg is dat het loonoverleg verschuift naar sectoren en bedrijven. Zo gaan sommige werknemers er gelukkig wel nog op vooruit. Maar veel andere werknemers financieel niet. Hun enige optie is er nog een flexi-job bijnemen, terwijl bedrijven toch goede zaken doen. Dat is niet hoe we dit land hebben uitgebouwd na de Tweede Wereldoorlog. In het sociaal pact van 1944 hebben vakbonden en bedrijfsleiders afgesproken om de welvaart waar we allemaal hard voor werken, eerlijk te verdelen. Dat gemeenschappelijk streven mogen we niet loslaten. Want anders krijgen we op de duur een heel ongelijke samenleving.'

Wat bracht de voorbije twaalf jaar het meest genoeg?

LEEMANS → 'De vakbond heeft ervoor gezorgd dat fiscale rechtvaardigheid écht op de politieke

>> agenda staat. Alleen zijn er nog steeds partijen die dat dwarsbomen. Hoe kun je in het belang van alle kiezers werken als je blokkeert op een essentieel punt van ongelijkheid? Mensen die werken betalen te veel belastingen in verhouding tot wie geld verdient op een andere manier, zoals door tientallen huizen te kopen en te verhuren. Een journalist verweet mij naïviteit, toen ik nog maar eens hamerde op rechtvaardige fiscaliteit. Ik stel vast dat daar ondertussen een enorm draagvlak voor is in de samenleving. Ik blijf het herhalen: politici maken wetten, ook foute wetten, maar ze kunnen die rechtzetten, en wij blijven duwen. Vroeger hadden vrouwen toch ook geen stemrecht?’

Enerzijds wordt moord en brand geschreeuwd over onze sociaal-economische situatie, anderzijds zeggen velen dat we het zo slecht nog niet hebben in ons land. Waar staat u op die lijn?

LEEMANS → ‘Door de komst van de sociale media zijn politici permanent in verkiezingsmodus. Werkgeversorganisaties geven ook contant signalen om de politiek onder druk te zetten met economische doemscenario's. Ze praten de economie vaak naar beneden: nochtans wordt de lijst van knelpuntberoepen en bedrijven die monsterwinsten maken alleen maar langer. Morgen gelooft niemand het nog als het eens echt brandt.’
‘Tegelijkertijd wordt ook gezegd dat de gemiddelde Vlaming het beter heeft. Maar de gemiddelde Vlaming, die bestaat

niet. Veel Vlamingen hebben het goed. Maar ik stel ook vast dat velen moeten vechten voor een leefbaar inkomen. Duizenden mensen werken voor een laag loon zonder opslag: dienstenuwewerkmensen, mensen in de bewakingssector ... Dat ligt aan het verdienmodel van hun werkgevers.’

Heeft dat als gevolg dat in 2024, met zowel in het voor- als najaar verkiezingen, mensen extremer zullen stemmen?

LEEMANS → ‘Mensen accepteren niet dat de politiek ongelijkheid organiseert. Als er steeds meer winsten en minder belastingen zijn voor bedrijven, terwijl van werknemers steeds meer flexibiliteit, een hogere pensioenleeftijd en minder eindeloopbaanstelsels worden geëist, dan voelen mensen zich tweederangs. Het is nodig dat werkgevers en politiek dat inzien en ernaar handelen.’

Een aantal politieke partijen wil geen discussie over welvaart, maar verschuift de aandacht naar migratie.

→ **MARC LEEMANS**

(snel) ‘De vraag die ik mezelf altijd stel: welke politici willen we het lot van onze kinderen en kleinkinderen in

handen geven? Ze moeten kunnen opgroeien in een samenleving zonder zware ongelijkheden, waarin we zorgzaam omgaan met elkaar. Maar een aantal politieke partijen wil geen discussie over echte welvaart, en verschuift de aandacht gewoon naar migratie. Maar het is niet de oorlogsvluchteling uit Oekraïne die heeft beslist dat de lonen niet mogen stijgen. Het is niet de Turkse wegarbeider die de fiscale hervorming tegenhield. Het is niet de Moldavische vrachtwagenchauffeur die de crisis in de kinderopvang creëerde. Dat zijn simpelweg politieke keuzes. Daarom: maak de samenleving zo rechtvaardig mogelijk. Inkomsten ploeg je zoveel mogelijk terug naar mensen. Zo werk je inclusiviteit in de hand. En vooral: zorg ervoor dat mensen niet elkaars concurrenten zijn voor kruimels.’

Zou u tekenen voor een vervolg van de Vivaldi-regering?

LEEMANS → ‘Een coalitieregering betekent in de praktijk dat iedere partij de anderen af en toe een trofee moet gunnen. Schoonheidsprijzen ga je daarmee niet altijd winnen en het kan altijd beter, maar als ik zie wat er de afgelopen jaren allemaal op ons is afgekomen, ben ik blij dat de Vivaldi-regering er was. Anders dan met de Zweedse regering van Michel, is er gemeente interesse in overleg. Als er na de verkiezingen een nieuw regeerakkoord komt met voldoende draagvlak, kan er een positief vervolg zijn.’ ■

NIET WAAR

‘De automatische indexering van onze lonen leidde tot de hoge inflatie’

Niet lonen maar vooral andere kosten, zoals voor materialen en energie, dreven de prijzen in 2022 op. De automatische loonindexering als grootste oorzaak van inflatie aanduiden, is dus niet correct.

De voorbije periode stegen de prijzen als een raket. Die raket heeft ondertussen aanmerkelijk vaart geminderd, maar toch liggen de recente inflatiecijfers met recordhoogtes nog vers in het geheugen. We moeten al bijna een halve eeuw terug in de tijd om voor België nog hogere inflatiecijfers te vinden. Stijgende lonen werden dikwijls als oorzaak genoemd. Onterecht, stelden al verschillende experts. Zij krijgen nu nogmaals gelijk in een nieuw wetenschappelijk artikel door onderzoekers van de Nationale Bank van België, KU Leuven en de Universiteit van Bergen.

De onderzoekers keken naar gedetailleerde gegevens over de Belgische prijzen in 2022. ‘De grootste drijver van de hogere prijzen zijn de hogere kosten voor alles behalve lonen’, besluiten ze. Niet verwonderlijk, prijzen voor

bijvoorbeeld materialen en energie gingen die periode flink de hoogte in. Minstens even opmerkelijk in hetzelfde onderzoek: de automatische loonindex, waardoor het inkomen de stijgende kosten volgt, speelde een kleinere rol in de inflatie. Dat is volgens de experts belangrijk in discussies over onze automatische loonindexering.

Dat besef groeit stilaan, zelfs in liberale kringen. Zo zei premier Alexander De Croo (Open VLD) enkele weken geleden in ‘De zevende dag’ op VRT 1 dat ‘wij tijdens de inflatiecrisis de indexering hadden om de koopkracht te beschermen.’ Onze automatische loonindex neemt volgens de premier de voedingsbodempremier Alexander De Croo (Open VLD) enkele weken geleden in ‘De zevende dag’ op VRT 1 dat ‘wij tijdens de inflatiecrisis de indexering hadden om de koopkracht te beschermen.’ Onze automatische loonindex neemt volgens de premier de voedingsbodempremier Alexander De Croo (Open VLD) enkele weken geleden in ‘De zevende dag’ op VRT 1 dat ‘wij tijdens de inflatiecrisis de indexering hadden om de koopkracht te beschermen.’ Onze automatische loonindex neemt volgens de premier de voedingsbodempremier Alexander De Croo (Open VLD) enkele weken geleden in ‘De zevende dag’ op VRT 1 dat ‘wij tijdens de inflatiecrisis de indexering hadden om de koopkracht te beschermen.’

probeert vaak Nederland met Vlaanderen te vergelijken, maar de verschillen zijn toch vrij groot.’

Het onderzoek bevestigt ook wat Visie begin dit jaar schreef. Politiek econoom Mattias Vermeiren (UGent) kwam in maart al tot het besluit dat niet de lonen aan de oorzaak lagen van de ongeziene inflatie. ‘De inflatie begon te stijgen tijdens de coronapandemie, met als duidelijke oorzaak een haperende toevoerketen en tekorten. Die eerste prijsstijgingen konden we zonder ingrepen uitzitten. Maar toen begon de oorlog in Oekraïne.’ Daarom, besluit Vermeiren, dat het bekampen van de inflatie met steeds hogere rentes niet het juiste antwoord is van de Europese Centrale Bank. ‘Het is zelfs spelen met vuur. Met een hoge rente dreigen we onszelf in een recessie te duwen.’ ■

Ugur Avci, jurist bij CM

Wat moet ik doen bij een medisch ongeval?

Er is sprake van een medisch ongeval wanneer je abnormale schade ondervindt bij een medische behandeling, een medisch onderzoek of tijdens een verblijf in het ziekenhuis of het transport. Het bekendste voorbeeld is medisch materiaal dat in het lichaam achterblijft na een operatie, zoals een kompres of een schaar. Ook letsels die je ploopt tijdens het transport in een ziekenwagen omdat je niet goed vastgemaakt werd, kunnen een medisch ongeval zijn.

Wanneer je denkt dat je het slachtoffer bent van een medisch ongeval, neem je best rechtstreeks contact op met CM. Dat kan in een van de CM-contactpunten, via het contactformulier op de website, telefonisch of via e-mail. Daarna zal een CM-medewerker jou telefonisch contacteren, moet je een formulier invullen en een volledig medisch dossier doorsturen. Een arts en jurist van CM zullen je dossier analyseren en hun bevindingen tijdens een persoonlijk gesprek meedelen. Zo kun je zelfstandig verder aan de slag om erkenning te krijgen als slachtoffer en zo aanspraak te maken op een schadevergoeding als je dat wilt.

Deze dienst van CM is gratis, maar je kunt er enkel gebruik van maken als je aan de voorwaarden voldoet. ■

~ www.cm.be/wat-te-doen-bij-een-medisch-ongeval

Deze nieuwe procedure wordt sinds 1 oktober toegepast, maar is onder voorbehoud van officiële goedkeuring door de Controledienst voor de Ziekenfondsen.

'Ik dacht dat ik een burn-out had, maar ik zat in de overgang'

Maar liefst 77 procent van de vrouwen ondervindt hinder van de lichamelijke veranderingen tussen hun 40ste en 60ste. Studies over het effect van de menopauze zijn er amper, beleid is onbestaande. Hoe kan de werkvloer tegemoetkomen aan zo'n breed verspreid en toch zwaar onderbelicht probleem?

– Tekst **Lies Van der Auwera** – Illustratie **Rutger Van Parys**

Maandenlang liep ik extreem vermoeid rond. De dokter dacht aan burn-out. Ik kreeg zelfs antidepressiva voorgeschreven. Achteraf bleek dat ik in de perimenopauze zat, maar die diagnose was nooit gesteld.' Aan het woord is Leyla*, halverwege de vijftig.

Gynaecologe Linda Ameryckx is niet verbaasd dat de klachten van Leyla niet juist herkend werden. Tien jaar geleden richtte ze de menopauzekliniek op in het Universitair Ziekenhuis Antwerpen. 'In het begin was er amper belangstelling. Ook in onze opleiding komt het thema nauwelijks aan bod.' Maar in

haar praktijk nam het aantal patiënten sterk toe, ook door de media-aandacht. 'En dat is goed', benadrukt Ameryckx. 'Door de menopauze bespreekbaar te maken, kun je het beter herkennen en behandelen.'

Hormoontherapie

Is behandeling überhaupt mogelijk? 'Hormoonsubstitutie therapie (een behandeling waarbij vrouwelijke hormonen worden voorgeschreven, red.) werkt vaak heel goed, maar slaapt onterecht de kwalijke reputatie mee dat de therapie borstkanker veroorzaakt. Dat heeft heel het voorschrijfgedrag door elkaar geschud', vertelt Ameryckx.

'Ik pleit er niet voor om altijd hormoontherapie voor te schrijven, maar heel veel vrouwen kunnen hier perfect mee behandeld worden.'

Carrièrekiller

Opvliegers, slecht slapen, geen maandstonden meer: de menopauze zelf is vaak vrij duidelijk. Maar de perimenopauze, de fase die daar soms al jarenlang aan voorafgaat, is moeilijker te herkennen: angst- of depressieve klachten, spier- en gewrichtspijn, hoofdpijn, concentratiestoornissen of hersenmist, nachtzweeten, zware vermoeidheid ... Heel wat klachten doen denken aan een burn-out of depressie.

De impact van de (peri)menopauze op vrouwen laat zich ook voelen op de werkvloer. Uit een Britse studie blijkt dat een op de drie vrouwen vaak afwezig is door symptomen gelinkt aan de overgang. In ons land voerde sociaal secretariaat Securex samen met UGent onderzoek uit bij ongeveer 2.500 vrouwelijke werknemers. 55 procent ondervindt hinder tijdens het werk. Vrouwen met menopauzeklachten lopen ook een groter risico op burn-out en afwezigheid op het werk.

In een onderzoek van CM naar de arbeidsmarktparticipatie van 55-plussers waren de cijfers eveneens veelzeggend: 73 procent van de mannen werkt tot het einde van de loopbaan voltijds, bij vrouwen is dat maar 42 procent. Driekwart van de bevroegde vrouwen gaf aan dat de levenskwaliteit er zienderogen op achteruitgaat sinds de menopauze. Vooral

concentratie- en geheugenproblemen en slaaptkort spelen hen parten.

Is de menopauze dan een carrièrekiller? 'In zekere mate wel', beaamt Ameryckx. Uit een Angelsaksische studie bleek recent nog dat 15 procent van de vrouwen vaak afwezig is door hevige klachten of zelfs overweegt om te stoppen met werken. 'Dat is een niet te onderschatten kostprijs voor de samenleving en jammer voor vrouwen die hun professionele ambities zien verdampen. Als we meer vrouwen aan het werk willen houden, moeten we die beter omkaderen', besluit Ameryckx.

Beleid is onbestaande

Dat de (peri)menopauze nog in een taboesfeer hangt, blijkt ook uit het beleid, of beter: het gebrek eraan. Maar achter de schermen begint een en ander te bewegen, vertelt Marte Billen van ACV Gender: 'Uit gesprekken met werknemersvertegenwoordigers blijkt dat vrouwen er niet over durven te spreken met werkgevers, vaak zelfs niet met collega's. Ze zien vaak af in stilte. Er is veel schaamte. Tijd om werk te maken van een stevige verankering in de welzijnswet, zoals ook voor zwangerschapsbeleid is gebeurd.' Al waarschuwt Billen meteen: 'Zwangerschap is tegelijk een van de grootste factoren van discriminatie bij aanwerving of promotie. Het evenwicht blijft dus moeilijk.'

Els Van de Cotte (50)

'Ik herkende mezelf niet meer'

'Ik was nog maar net aan de slag bij mijn nieuwe werkgever, toen ik last kreeg van slecht slapen, piekeren, nachtzweeten, spierpijn, veel migraine en concentratiestoornissen. Een allesoverheersend gevoel van depressie stelde plots alles in vraag: mijn werk, mijn relatie, mijn manier van opvoeden ... Ik herkende mezelf niet meer en besepte dat ik zo niet zou kunnen blijven werken. Al snel ben ik naar de huisarts gestapt. Die stelde gelukkig de juiste diagnose en stelde me hormoonsubstitutie voor. Ik durfde hier in het begin niet over te spreken op het werk. Een jaar later, zijn zowel mijn leidinggevende als mijn collega's op de hoogte. Ik vind het belangrijk om dit bespreekbaar te maken. Gelukkig reageert iedereen op het werk erg begripvol.'

Tijd dat de (peri)menopauze met dezelfde aandacht wordt behandeld als zwangerschap, bevalling en moeder worden', zegt ook CM-voorzitter Luc Van Gorp. 'Uit onze recente studie rond gender en gezondheidszorg bleek dat de kans dat vrouwen geen of de verkeerde diagnose krijgen, groter is dan bij mannen. Dat geldt zowel voor typische vrouwelijke aandoeningen zoals endometriose, als voor ziektes die ook bij mannen voorkomen. Er bestaan nog veel gendervooroordelen in de zorg'.

'Het feit dat heel wat (peri)menopauzeklachten soms onterecht worden gelinkt aan burn-out of depressie, is jammer. Van de 500.000 langdurig zieken in ons land, is 36 procent niet aan het werk door mentale problemen. Als je een aantal van die groep met een goede menopauzebegeleiding opnieuw aan het werk kan krijgen, is dat heel waardevol. 14 procent van de vrouwen in ons land is langdurig arbeidsongeschikt, tegenover acht procent van de mannen. Dat is ook een teken aan de wand.' ■

Nog voor Open Vld-politica Gwendolyn Rutten de aandacht kaapte met een opiniestuk, brachten enkele politici zoals Karin Brouwers (CD&V) de menopauze al naar de Senaat.

Voor de politica vielen na het bekijken van de BBC-documentaire 'Sex, myths and menopause' heel wat puzzelstukjes samen: 'Ik besepte plots dat ik jarenlang in perimenopauze heb gezeten, mezelf door de dag slepend zonder te weten wat er gaande was', vertelt Brouwers.

Een resolutie is nu in de maak. 'Het voorstel is nog niet definitief, maar we willen onder meer dat hormoontherapie bij vervroegde menopauze terugbetaald kan worden. Daarnaast moeten zowel huisartsen als bedrijfsartsen meer informatie verstrekken aan vrouwen.

Er moet ook meer aandacht voor zijn in de artsenopleiding.'

Een uitbreiding van de mogelijkheid om driemaal per jaar één dag afwezig zijn zonder ziektedag naar alle bedrijven, ligt ook op tafel. Nu kan dat enkel in bedrijven met meer dan 50 werknemers.

'Vandaag is de uitval op de arbeidsmarkt enorm hoog, vooral bij vrouwen van 50-plus. Hoewel het niet bewezen is, bestaat er een zwaar vermoeden dat er een link is met de (peri)menopauze', besluit Brouwers.

* Leyla is een schuilnaam

Ieder kind een sint

De sint is ondertussen weer naar Spanje vertrokken. Kinderen kunnen nog nagenieten van de zoetigheden en het speelgoed dat hij achterliet. Helaas bleef voor sommige kinderen het schoentje leeg, ook al waren ze nog zo braaf. Een op de zeven kinderen leeft in ons land immers in armoede.

Om ervoor te zorgen dat ook voor die kinderen 6 december een feest was, help kwb afgelopen maanden de sint een handje. Met de inzamelactie 'Ieder kind een Sint' krijgt ongebruikt speelgoed een tweede leven. Zo ook in Ardoorie, waar de kwb'ers samenwerkten met Welzijnszorg om het thema bespreekbaar te maken. Het binnengebrachte speelgoed werd verdeeld tussen het Sint-Maartenshuis Ardoorie en De Kerit Roeselare, twee organisaties die zich inzetten voor kansarme gezinnen. ■

Foto Luc Demiddele

'Zeg mij een café en ik ken de weg'

Ouderlingen, clochards, snobs, gentlemen en losbollen. Dat is het clientèle dat taxichauffeur Marc* met veel liefde van hot naar her brengt. Het stadsplan zit diep verankerd in zijn hoofd en voor een praatje staat Marc altijd open. Als de klant dat wil tenminste, want smartphones komen de gemoedelijkheid in de taxi niet ten goede.

→ Tekst **Lies Van der Auwera** → Illustratie **Peter Goes**

Ik stap altijd uit om de deur voor mijn klant open te houden of een koffer in te laden. Ah ja natuurlijk! Dat levert je meteen een euro extra op. Dan test ik uit of ze zin hebben om te praten. Als dat niet zo is, hou ik mijn mond.' Aan het woord is Marc, die al rondreed voor de komst van de gps of de smartphones. 'Vroeger was het veel plezanter. Vandaag grijpen veel klanten meteen hun gsm en dan hoor je ze niet meer.'

Kerktoeren

'Overall ben ik geweest. Soms onder de kerktoeren, met de oude man die ik ophaal bij een café en die om de hoek woont. Daar verdien je niet veel aan, maar een rit is een rit. Het vervelendste is stilstaan. Als je meter niet draait, verdien je ook niets.'

'Ik heb ook veel mooie ritten gehad. Zo reed ik ooit een retourtje Keulen met feestende jongeren die 's avonds niet meer op hun benen konden staan. In de haven vervoerde ik zakenlui met tubanden. Of ik pikte buitenlanders op, veelal Filipijnen, om hen van de luchthaven naar de dienstimmigratie

en vervolgens naar de boot te brengen. Geld hadden ze nooit op zak, die stakkers.'

'Bijzondere ontmoetingen, dat is deel van ons beroep. Ooit had ik een Engelstalige rockband op mijn achterbank, sympathieke mannen met lang haar en piercings. Door de uitbarsting van die vulkaan in IJsland moest ik hen helemaal naar Amsterdam rijden. *Thank you, you are my god*, waren hun woorden.'

'Een andere rit die ik niet snel zal vergeten, was een dronken pater die ik van het café weer naar de abdij moest voeren. Blijkbaar was hij al twee dagen zoek.' (lacht luid)

Honderd jaar

'Treurige mensen kan ik weer opvrolijken, want als taxichauffeur ben je ook een beetje psycholoog. Het gaat zoveel verder dan *Naar waar moet u?*'

'Ik heb ook schrijnende situaties meegemaakt. Een vrouw in een vluchthuis wou in het holst van de nacht snel kleren ophalen thuis. Ik heb haar geholpen met inpakken, hoewel

dat strikt genomen niet mag. Maar ik kon niet anders. Zulke trieste verhalen blijven wel plakken.'

'Allerlei mensen passeren in mijn taxi: van armoezaaier tot snob en alles daartussen. Af en toe ook wel eens een bekende Vlaming. De ene heeft al meer streken dan de andere. Soms stappen er ook bekenden in van wie ik dacht dat ze al jaren dood waren. Dat vind ik prachtig. Of vrouwen die mij in mijn jonge jaren hebben laten staan en in mijn taxi snel naar uitvluchten zoeken, als ze me herkennen.'

'Oude dametjes en heren zijn mijn favorieten, die zitten vol verhalen over

Vroeger was het plezanter. Vandaag grijpen klanten meteen hun gsm en dan hoor je ze niet meer

→ TAXICHAUFFEUR MARC

hun wagen een ontvanger waarmee ze andere frequenties konden af luisteren. Het was een race naar de klant. Nu kan dat niet meer, alles is digitaal waardoor je andermans ritten niet meer kunt inpikken.'

'Of ik me ooit onveilig gevoeld heb in mijn taxi? Toch wel. Jaren geleden voerde ik twee chique heren naar Laken. Daar aangekomen werd ik plots beroofd. Na die overval heb ik me een hele tijd angstig gevoeld. Nooit meer nachten, heb ik toen beslist. Een tijdlang heb ik enkel ritjes in de buurt gedaan. Na een tijd was ik weer mezelf. Zo zie je maar: ik heb dan wel een grote mond, maar toch ook een klein hartje.' ■

Veiligheid

'Vroeger werkte we met microfoons waarbij je via je radio een opdracht kreeg. Maar veel taxichauffeurs hadden in

*Marc is in dit geval geen schuilnaam, hij stond erop in eigen naam te spreken.

WERKJAAR 2020

Loop je vakantiegeld niet mis

Bijna 13.000 arbeiders en niet-zelfstandige kunstenaars dreigen hun vakantiegeld van 2021 (werkjaar 2020) definitief te verliezen. Daarvoor waarschuwt de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV). Het gaat om arbeiders die hun rekeningnummer niet hebben meegedeeld. Deed je dat nog niet, dan heb je nog tot 30 december 2023. Daarna ben je het vakantiegeld waar je in 2021 recht op had, definitief kwijt. De betrokken werknemers kunnen hun rekeningnummer via de website van de RJV, per brief of aan het loket in Brussel doorgeven. ■

~ rjv.fgov.be

PUBERNESTEN

Eerste hulp voor ouders van tieners

Het mentale welbevinden van jongeren in Vlaanderen daalt, terwijl de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg almaar groter worden. De uitdagingen voor jongeren zijn dan ook groot. Online grensoverschrijdend gedrag, stress, eenzaamheid en de invloed van sociale media op het zelfbeeld, om er maar enkele te noemen. Hoe reageer je als ouder als verdriet, angst en twijfels toeslaan? Daar wil de nieuwe podcast 'Puber nesten' van CM een antwoord op bieden. Over de gezondheid van ouders en hun puberkroost in de breedste zin van het woord. ■

~ cm.be/leef/podcast

VACATURES (M/V/X)

Het ACV zoekt

- Interne auditor – Schaarbeek
 - Uptime engineer – Schaarbeek
 - Software engineer – Schaarbeek
- ~ hetacv.be/jobs

CM zoekt

- Facilitator Sociale democratie – Schaarbeek
 - Maatschappelijk werker – Haren, Liedekerke-Asse
 - Consulent servicecenter – heel Vlaanderen
 - Teamverantwoordelijke Soft facilities – Schaarbeek
 - Product Owner Soft facilities – Schaarbeek
- ~ cm.be/jobs

beweging.net zoekt

- Key accountant social profit – Schaarbeek
- ~ beweging.net/vacatures

WSM zoekt

- Medewerker fondsenwerving – Schaarbeek (60%)
- ~ wsm.be/vacatures

Als taxichauffeur ben je ook een beetje psycholoog

→ TAXICHAUFFEUR MARC

Acteur en regisseur

Mathias Sercu

gevat
in 5
woorden

Gezin

'Ik begon aan het scenario voor *J'aime la vie* kort nadat bij mijn oudste broer uitgezaaide maagkanker ontdekt werd, net zoals bij het hoofdpersonage Mira. In de film zijn heel wat van mijn eigen levenservaringen verwerkt. In volle voorbereiding kreeg mijn zoon te horen dat hij beenmergkanker in een vergevorderd stadium heeft. Het deed mij fel twijfelen om door te gaan. Vooral dankzij de steun van mijn gezin en de ploeg waarmee ik werkte is de film er toch gekomen. Het filmmaken heeft me uiteindelijk enorm geholpen in het verwerkingsproces.'

Waardering

'Er is veel te weinig waardering voor de zorgberoepen in onze samenleving. Dat beseft ik pas ten volle sinds de diagnose van mijn zoon. We zijn zelf maar bange ouders die eigenlijk niet veel kunnen doen in deze situatie. Ik ben de medewerkers in het ziekenhuis ontzettend dankbaar dat zij naast hun eigenlijke zorgtaak meer dan hun best doen om ook de tijd te nemen om te luisteren naar al onze zorgen en noden. Daar elke dag weer klaarstaan voor palliatieve patiënten en hun naasten, dat is geen *kattenpis* en verdient zoveel meer dan wat we hen vandaag geven.'

Anders

'Een van de mooiste commentaren kreeg ik bij een televisieprijs voor de tv-reeks *Marsman*. De slotzin van het juryverslag was *Het is oké om anders te zijn*. Dat is net wat ik wil uitdragen met al mijn projecten. In *J'aime la vie* wil het personage Sam graag een meisje zijn. Ik vond het belangrijk om te tonen dat dat deel van het leven is, zonder dat het een pamflet of film daarover is.'

Raken

'Zolang ik mij kan herinneren ben ik gefascineerd door verhalen. Als kind hing ik aan de lippen van mijn groot tante. Zij vertelde over hoe ze naar Frankrijk moest vluchten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dat raakte mij echt. Er is voor mij geen groter compliment dan wanneer iemand me na een voorstelling, film of serie zegt dat hij of zij geraakt werd. Dat kan zowel met een lach als met een traan. Dat is waar ik mijn energie uit haal. Dat is mijn voornaamste drijfveer.'

Verbinding

'Op sociale media kraken mensen elkaar voortdurend af om hun uiterlijk, hun bestaan, hun mening ... Vanwaar komt die nood om anderen te veroordelen en hen de grond in te boren? Wij lijken het precies verleerd om te leven en te laten leven. Het leven is nochtans een stuk mooier en eenvoudiger wanneer je anderen in hun waarde laat. In deze soms cynische tijden hebben we allemaal meer nood aan echte verbinding.'

J'aime la vie is vanaf 13 december te zien in de bioscoop.

→ Tekst **Dominic Zehnder** → Foto **Thomas Nolf**

ANTWERPEN

